

POSUDEK OPONENTA DISERTAČNÍ PRÁCE

Jméno disertanta:	JUDr. Roman Chaloupka
Téma práce:	Mobiliární exekuce v kontextu moderní doby a její dopad na život povinného
Rozsah práce:	181 stran vlastního textu; 377.067 znaků, tj. 209,48 normostran
K posouzení předáno:	červen 2023

1. Aktuálnost (novost) tématu

Exekuční řízení jako celek je tématem, které je nepochybně aktuální. Opakované a rozsáhlé novelizace jak OSŘ, tak EŘ, ukazují na přesvědčení zákonodárce, že do fungování profese soudních exekutorů je třeba stále a opakovaně zasahovat, neboť optimální způsob jejich fungování v rámci nuceného výkonu exekučních titulů nebyl dosud nalezen. Jde o to, že na přelomu 20. a 21. století panovalo přesvědčení o soudním výkonu rozhodnutí jako do jisté míry zkosnatěným a neefektivním způsobem nuceného vymáhání uložených povinností, které je třeba podpořit novým prvkem, tj. právě zavedením soudních exekutorů, jako více méně podnikatelů, kteří budou mít zájem na efektivním vymáhání proto, že to bude znamenat určitý zisk také pro ně samotné (a dopady na státní rozpočet budou zároveň minimální). Postupem doby se však rozšířil názor, že do fungování exekutorské profese (jejíž mediální obraz je často vykreslován negativně, na základě ojedinělých pochybení) je nutno stále více legislativně zasahovat, a to restriktivním způsobem. Začalo sílit jakési společenské ostrakizování této profese v duchu myšlenky, že na „neštěstí druhých“ (tj. při nuceném výkonu uložených povinností) přeci nelze jakkoliv profitovat, což vedlo k mnoha zásahům zákonodárce právě do různých oblastí exekučního řízení, mimo jiné také do mobiliární exekuce, v duchu zásady ochrany povinného. Původní myšlenka, provázející zavedení institutu soudních exekutorů do našeho právního řádu, se tak stále více dostává do konfliktu s narůstající mírou ochrany povinných.

Hodnocení oponenta: Vymezení tématu disertace lze považovat nejen za aktuální, nýbrž také za velmi ambiciózní, zejména pro v názvu indikované sociální (či sociálně-ekonomické) souvislosti. Zpracování disertantem zvoleného tématu je schopno osvědčit, zda má předpoklady k samostatné činnosti v oblasti výzkumu nebo vývoje nebo k samostatné teoretické činnosti.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Náročnost tématu je dána především obsahovým zaměřením disertační práce. Podle názvu práce je zaměření disertační práce – pokud jde o právní aspekt tématu – poměrně úzké, neboť je zaměřeno na jeden ze způsobů vydobytí (peněžitého) plnění, totiž na mobiliární exekuci. Vedle toho však název práce indikuje zasazení tohoto způsobu do kontextu moderní doby a rovněž analýzu dopadu na život povinného. Z názvu práce by se tak podával její multidisciplinární charakter, totiž zaměřený jednak do oblasti práva, jednak do oblasti sociologie. K naplnění názvu práce srov. však dále. Náročnost tématu na jeho (úspěšné) zpracování v disertační práci je tak dána především poměrně úzkým zaměřením (pokud jde o právní aspekty práce), jednak její mezioborovostí. Vezme-li se v úvahu pouze právní aspekt práce, pak je třeba konstatovat, že disertant by měl téma mobiliární exekuce zpracovat velmi podrobně, tedy do značné hloubky, neboť jediné tak bude s to odhalit další, širší souvislosti zkoumaného tématu, včetně případných sociálních korelací. S úzkým vymezením tématu souvisí také skutečnost, že disertant má k dispozici omezenější okruh literárních zdrojů.

Metody práce disertant velmi stručně uvádí na s. 6 (přímá metoda), ve spojitosti s popisem jednotlivých právních institutů pak kvantitativní metoda a bez dalšího vysvětlení metoda kvalifikace. Vymezení metodologie, a to zejména v návaznosti na cíl práce, který indikuje sociologický přesah, mohl disertant nepochybně věnovat daleko větší pozornost.

Hodnocení oponenta: Náročnost zvládnutí těchto teoretických otázek, jakož i prokázání praktických znalostí z dané specifické oblasti, při čemž lze (omezeně) čerpat ze všech typů literatury, odpovídá požadavkům, které jsou kladeny na práce tohoto druhu.

3. Systematické a formální členění práce

Celkově je práce rozčleněna na pět kapitol, k čemuž je třeba přičíst nečíslované úvodní pasáže (předmluva, úvod) a závěr. Po úvodních pasážích postupuje autor osvědčeným postupem od obecného k dílčímu a od staršího k novějšímu. Nejprve se tedy zabývá obecně vývojem exekučního práva (kapitola první), dále přistupuje k výkladu o exekuci a exekučním řízení (kapitola druhá) a exekučním řízení podle EŘ (kapitola třetí). Těžiště práce ovšem leží v kapitole čtvrté (mobiliární exekuce), která je co do rozsahu také nejrozsáhlejší. V této kapitole je také (mimo jiné) začleněna úvaha nad současným pojetím mobiliární exekuce a jejím dopadem na život povinného (podkap. 4.4, s. 158–162, tj. celkem 5 stran textu, k tomu srov. dále). Následuje komparace s právní úpravou mobiliární exekuce na Slovensku (kap. 5). V závěru autor své poznatky přehledně shrnuje a vyslovuje svá hodnocení jednotlivých dílčích oblastí, kterými se zabýval.

Kromě této celkové systematiky práce je třeba zmínit také dělení jednotlivých kapitol na menší celky. I zde autor zachovává koncepční postup od obecného k dílčímu, při čemž zvolené dílčí členění jednotlivých kapitol je co do podrobnosti adekvátní a zároveň přehledné.

Formální členění práce do kapitol a dílčích podkapitol plně odpovídá zvolené systematice práce, což platí i o dílčím členění podkapitol na další vnořené úrovně textu. Vzhledem k tomu, že systematika práce je zvolena vhodně (srov. však dále ohledně názvu práce) a je rovněž vhodně reflektována na formální úrovni, není třeba se v posudku formálním členěním zabývat do detailů.

Hodnocení oponenta: Systematika práce odpovídá požadavkům, které jsou kladeny na práce tohoto druhu, a to ohledně logické stavby, hloubky zpracování tématu i použitých právně-hermeneutických metod. Lze konstatovat, že zvolené systematické a v návaznosti na to pak formální členění práce je přehledné. Zvolená systematika a v návaznosti na ni též formální členění práce dokládají, že disertant je schopen systematického a koncepčního přístupu ke zkoumané problematice a zároveň je schopen své poznatky systematicky, logicky provázaně a při tom přehledně sdělit čtenáři.

4. Vyjádření k práci

Na s. 4 vymezuje disertant cíle své badatelské činnosti (cíle práce), a to „1) *analyzovat a zhodnotit současnou právní úpravu exekučního řízení; a současně[;] 2) analyzovat soudobý systém a pravidla mobiliárních exekucí a zhodnotit jejich dopad na život povinného.*“ Dále hodlá „*k vybrané právní problematice prezentovat své právní úvahy de lege ferenda a pokusím se tak definovat a vymezit potřebné legislativní a další změny, které by nejlépe přispěly například ke zvýšení efektivity exekučního řízení či zlepšení právního postavení toho kterého účastníka exekučního řízení.*“ Takto stanovené cíle korelují s názvem práce a rovněž tak se zvolenou systematikou. K cílům a k názvu práce lze mít dvě zásadní připomínky, což jsou zároveň hlavní připomínky oponentky k celé práci. Za prvé, disertant sice stanoví cíle svého bádání (které lze považovat za cíle práce), nestanoví si však – jak je v podobných pracích zvykem – v návaznosti

na tyto cíle žádné výzkumné hypotézy, které při svém bádání ověří či vyvrátí. Při tom disertantem zvolené téma nepochybně skýtá potenciál k zajímavým úvahám (a tedy ke stanovení výchozích hypotéz), jako např. že právní úprava v současné podobě příliš chrání povinného (např. širě seznamu věcí, které nemohou být v mobiliární exekuci postiženy) na úkor věřitele (oprávněného) atd. Za druhé, což považuji za závažnější, disertant se „*chytil do vlastní pasti*“, když v názvu práce (a též v rámci cílů práce) výslovně deklaruje zkoumání mobiliární exekuce „v kontextu moderní doby“, a také „její dopad na život povinného“. Pokud jsou tato hlediska učiněna součástí názvu práce a druhé z nich pak také výslovně figuruje v rámci cílů práce, pak čtenář oprávněně očekává, že se mu dostane do rukou práce interdisciplinárního charakteru, v níž bude zhruba rovnocenně zastoupen pohled právní, ale také pohled sociologický či socioekonomický. Jaké je však čtenářovo rozčarování, když zjistí, že této problematice je věnována pouze podkapitola 4.4, tj. jak uvedeno již výše s. 158–162, což činí celkem 5 stran textu, tedy 2,76 % celkového rozsahu práce. V tomto ohledu nelze uzavřít jinak, než že název práce neodpovídá jejímu obsahu – disertantem deklarované téma nebylo vyčerpáno dostatečně.

Dalším úskalím zvoleného názvu je problematika vymezení „*moderní doby*“. O disertantově chápání tohoto pojmu se dozvídáme na s. 161 ze stručného konstatování, že pro účely této práce považuje za moderní dobu „*posledních 10 let počítaných před odevzdáním této disertační práce*“. Disertant jistě může pro účely své práce vymežit potřebné pojmy, jak uzná za vhodné, na stranu druhou takto se zdá, že disertant myslí něco jiného, než říká. Zabývá-li se především posledními deseti lety právního vývoje (proti čemuž nelze nic namítat), lze hovořit o recentní či soudobé právní úpravě, aktuálním vývoji, atp. Výraz moderní doba (moderna) nutně implikuje dějinné či filosofické pojetí moderny, které je terminologicky zažité a samozřejmě zcela odlišené od autorova chápání. Počátek moderních dějin (příp. moderních filosofických směrů), je tradičně kladen do období počátku Velké francouzské revoluce, v tomto směru se o současnosti dokonce hovoří jako o postmodernismu. Nedosti na tom, v první kapitole se disertant zabývá také starověkem a středověkem (což samo o sobě samozřejmě není na škodu obsahu práce), nicméně takto je zřejmé, že formulování názvu práce i jejích cílů měl disertant vzhledem k obsahu, kterým práci nakonec naplnil, věnovat daleko větší pozornost.

Další slabinou práce je skutečnost, že v práci zcela absentuje práce se zahraničními zdroji, ač to na s. 5 dole disertant avizuje. Zde oponentka upozorňuje, že slovenskou literaturu není zvykem počítat k literatuře zahraniční, resp. cizojazyčné. Třebaže disertanta nelze nutit k tomu, aby komparační metodu práci učinil za hlavní napříč celou práci, měl by disertant v rámci práce a výzkumu demonstrovat, že (kromě Slovenska) je schopen pracovat také s právní úpravou a odbornou literaturou některého z evropských států, jejichž právní úpravu této problematiky lze považovat za tradiční a pro českého zákonodárce inspirující (např. Francie, Německo, Rakousko atd.).

V práci lze kladně hodnotit hloubku zpracování tématu – tedy pokud jde o jeho právní analýzu, dále práci s českou a slovenskou literaturou, jakož i s judikaturou. V tomto ohledu je práce zdařilá a neobsahuje vážnější nedostatky, naopak, o podrobnosti zpracování svědčí také poznámkový aparát čítající 288 poznámek pod čarou, což lze vzhledem k rozsahu práce považovat za standardní počet.

Po stránce formální, jazykové a stylistické lze v práci narazit na drobné lapsy. Tak již na s. 4 dole na konci bodu 1) by měl být místo dvojtečky středník. Na s. 5 „bude užito stran(?) obecně závazných právních předpisů na úrovni zákona“; s. 11 za dvojtečkou by nemělo být další interpunkční znaménko, zde navíc spojovník místo pomlčky; s. 14 (a další) rozsah letopočtů by měl být psán s pomlčkou (1938–1948), nikoliv se spojovníkem, který se neodděluje úhozy mezeríku (1938 - 1948); s. 160 „s realizací(i) mobiliární exekuce“; s. 176 jednou autor hovoří v plurálu, záhy v singuláru, mělo by být jednotné a v odborném textu lze doporučit vyjadřování neosobní; s. 177 „v případné vylučovací žaloby“; s. 189 a násl., názvy některých publikací nejsou uvedeny kurzívou.

Lze tedy uzavřít, že autor předložil práci, která vykazuje některé závažnější vady (především nesoulad mezi názvem a obsahem práce, absence výchozích výzkumných hypotéz), rovněž závěrečná jazyková korektura mohla být provedena pečlivěji. I přes tyto kritické výhrady však lze konstatovat, že práce je zdařilá pokud jde o hloubku, systematickosti i komplexnost zpracování zvoleného tématu v intencích právního aspektu zkoumané problematiky, a takto ještě splňuje kritéria pro její obhajobu.

Na základě uvedeného práci k obhajobě d o p o r u ě u j i.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Cíl práce (srov. již výše) autor splnil, pokud jde o právní aspekt jeho analýzy. Výhrada k nesouladu názvu práce a jejího obsahu podrobně již výše. Pro veškeré jeho (právní) závěry lze nalézt oporu v textu práce. K absenci výzkumných hypotéz rovněž již výše.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Autor při zpracování tématu postupoval samostatně. Kontrola shod provedená v systému IS/STAG generuje dokument obsahující srovnání shody se 117 dokumenty, s nejvyšší mírou podobnosti 9 % (dva dokumenty), další dokumenty již vykazují okrajovou shodu 7 % a méně. Třebaže součástí protokolu není vyznačení nalezených shod přímo v textu, což limituje možnosti oponenta posoudit všechny souvislosti nalezených shod, jedná se o běžně indikovanou míru nejvyšší podobnosti i ve srovnatelných pracích. Na základě uvedeného dokumentu tedy nelze učinit závěr o tom, že by disertant nepostupoval při tvorbě práce <i>lege artis</i>.
Logická stavba práce	Logická stavba práce je zdařilá (pokud jde o právní aspekt práce), podrobnosti již výše.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Autor pracuje se zdroji řádně a na citovanou literaturu průběžně odkazuje. K obsáhlosti poznámkového aparátu srov. již výše. Seznam zdrojů je přehledný. Vyplývá z něj, že autor pracoval s cca 60 zdroji, a rovněž tak s judikaturou (35 judikátů). To je dostačující pro práce tohoto druhu, zvláště při úžeji vymezeném tématu, srov. již výše. Disertant ovšem neprokázal schopnost pracovat s cizojazyčnými zdroji (srov. výše). Úroveň práce se zdroji je na standardní úrovni.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Autor téma zvolené v názvu disertační práce zpracoval co do podrobnosti způsobem převyšujícím požadavky na práce tohoto druhu (pokud jde o právní aspekt tématu), k podrobnosti zpracování a výtce ohledně absence zpracování v názvu indikované problematice srov. již výše. Lze tedy uzavřít, že autor zvolené téma zpracoval a

	vyčerpal více než dostatečně pouze pokud jde o právní aspekt zvoleného tématu.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Úprava práce je po formální stránce přehledná. Velikost písma i jeho rozpal je standardní, počet úhozů zřejmě převyšuje průměrnou normostranu. Součástí práce nejsou grafy ani tabulky, což je vzhledem k tématu pochopitelné. Lze uzavřít, že úprava odpovídá požadavkům kladeným na práce tohoto druhu.
Jazyková a stylistická úroveň	Jazyková a stylistická úroveň práce je na standardní úrovni, odpovídající požadavkům kladeným na práce tohoto druhu, drobné lapsy již výše.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

- Již výše v textu a dále:

V rámci velmi skromné pasáže o dopadu mobiliární exekuce na život povinného naznačuje disertant také možnosti negativního dopadu tohoto způsobu vydobytí (peněžitého) plnění na děti v domácnosti povinného. Vztahuje se podle disertanta na mobiliární exekuci imperativ vyjádřený v čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte? Pokud ano, jak by disertant do mobiliární exekuce tuto zásadu konkrétně promítl?

Doporučení/nedoporučení k obhajobě	práce	Práce prokazuje, že disertant je schopen a připraven k samostatné činnosti v oblasti výzkumu nebo vývoje nebo k samostatné teoretické činnosti. Z tohoto důvodu práci d o p o r u č u j i k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertační práce.
---	--------------	---

V Praze dne 27. 6. 2023

doc. JUDr. Dita Frintová, Ph.D.
oponentka disertační práce